

FREMTIDENS VALG OG VEJLEDNING I GRUNDSKOLEN

DREAM TEAMETS FORSLAG TIL TILTAG, DER KAN STYRKE VEJLEDNINGEN I GRUNDSKOLEN

INDLEDNING

REGION HOVEDSTADENS DREAM TEAM

Region Hovedstadens Dream Team er en tænketank for unge, som kommer med idéer til, hvordan ungdomsuddannelserne bør indrettes set med de unges øjne. Det er Dream Teamets ambition at starte en bevægelse i uddannelsesverdenen, hvor unges holdninger og meninger medtages i udviklingen af uddannelserne.

Medlemmerne af tænketanken kommer fra folkeskole, HHX, STX, HG og de tekniske erhvervsuddannelser og kun få har tidligere erfaring med uddannelsespolitik.

Skal vi realisere de danske drømme for fremtidens samfund og arbejdsmarked, er det afgørende, at de unge dels får uddannelser, som de er motiveret for at tage, dels at deres uddannelsesvalg matcher det behov for arbejdskraft, fremtiden vil efterspørge.

På begge punkter har det danske uddannelsessystem plads til forbedring. For det første har vi stadig problemer med at nærme os 95%-målsætningen. For det andet betyder strategien om "Danmark som produktionsland", at vi har brug for en stor gruppe unge, hvis hoveder og hænder kan samarbejde. Pt. går 78% i gymnasiet i hovedstadsregionen, mens det kun er 14%, der lærer praktiske færdigheder på en erhvervsskole. Det er med andre ord vigtigt, at de unge vælger den uddannelse, der er rigtig for dem, og at vejledningen i øvrigt støtter op om landets erhvervsstrategi. Derfor har Region Hovedstadens Dream Team-tænketank for unge¹ stillet sig selv spørgsmålet:

Hvordan kan vi indrette vejledningen og udskolingen i grundskolen, så den bedre understøtter de unge i deres valg af ungdomsuddannelse?

Det har Dream Teamet seks forslag til.

¹ På en 24-timers camp har Dream Teamet delt deres historier om, hvordan de traf deres uddannelsesvalg – og de har sammen debatteret, hvordan vejledningsaktiviteterne i grundskolen kunne foregå, så de understøtter de unge i deres valg af uddannelse og karriere.

DREAM TEAMETS IDÉER OG FORSLAG TIL EN BEDRE VEJLEDNING

Grundlæggende drømmer Dream Teamet om en vejledning i udskolingen, der giver folkeskoleeleverne en indsigt i, hvilke uddannelses- og karrieremuligheder de har og en vejledning, der skaber en afklaring hos de unge, således at de træffer et valg, der er det rigtige for dem.

Med den ambition er det ikke nok, at de unge, der står på tærsklen til en ungdomsuddannelse, alene sidder over for en vejleder, der giver informationer om job- og uddannelsesmuligheder. Det kræver, at folkeskoleeleverne har fået en konkret, erfaret indsigt i en vifte af job- og uddannelsesmuligheder, og det kræver, at eleverne opnår en indsigt i dem selv – i, hvad de er motiverede for, og hvad de er gode til.

Vejledning i folkeskolen varetages i dag af Ungdommens uddannelsesvejledning (UU). Ifølge lovgivningen skal vejledningen indeholde:

- Udarbejdelsen af en uddannelsesplan
- Vurdering af og støtte til uddannelsesparathed
- Introduktion til ungdomsuddannelser og forberedelse på valg af ungdomsuddannelse
- Brobygningsforløb, m. introduktionsforløb fra 8. klasse.
- Et særligt fokus på de uafklarede og ikke-uddannelsesparate

Dream Teamets anbefalinger kan stort set gennemføres inden for lovens rammer. Alligevel ligger Dream Teamets erfaringer med vejledningen i udskolingen et stykke vej fra den vejledning, de drømmer om.

Dream Teamet har ikke oplevet, at de har fået mulighed for en reel afklaring.

Er en afklaring omkring uddannelse og karriere målsætningen, så må vi for det første skabe en grundlæggende indsigt hos de unge omkring, hvordan arbejdsmarkedet fungerer – brancher, uddannelsesbehov, efterspørgsel, mv. For det andet må vi understøtte den unges indsigt i sine egne styrker, motivationer og muligheder. I begge tilfælde må en afklaring danne sig og en beslutning tages på baggrund af oplysning og viden – og ikke på traditioner, hurtige input og manglende indsigt i uddannelse og arbejdsmarked.

Og det kræver muligvis, at vi gør op med vores forestillinger om, hvad vejledning indebærer, og hvordan det tilrettelægges.

1. AKTIVITETER, DER UDFORDRER

Dream Teamet mener, at der er brug for et opgør med en traditionel forståelse af vejledningen, som en person, der taler uddannelse med eleverne, lige inden de skal træffe deres uddannelsesvalg. Dream Teamet drømmer om en forståelse af vejledningen som en løbende udfordring og afklaring af de unges uddannelses- og karriereforståelse gennem hele deres skolegang med et særligt fokus på udskolingen.

For en stor gruppe elever forekommer valget af uddannelse let. Mange af Dream Teamets deltagere giver udtryk for, at de egentlig ikke føler, at de har truffet et valg, men blot har fortsat ad det spor, der er lagt ud for dem.

En Dream Team-deltager siger:

”Jeg har aldrig været i tvivl om, at jeg skulle i gymnasiet. Det har jeg bare altid bare vidst, jeg skulle.”

Skulle denne gruppe af elever have truffet et andet valg, skulle de have en indsigt i de uddannelses- og karriereveje, som ikke lå lige for.

Dream Teamet mener, at denne afklaring skal ske, allerede fra eleverne starter i skole, hvor tanker om job og uddannelse kan opleves og leges ind.

2. ERHVERV PÅ SKOLESKEMAET

Dream Teamet drømmer om, at erhvervslivet inddrages langt mere i udskolingsens undervisning fx ved at inddrage reelle, virkelige problemstillinger som tværfaglige temaer i undervisningen.

Dream Teamet undrer sig over, at erhverv, virksomheder og arbejdsmarked ikke spiller en større og mere grundlæggende rolle i undervisningen. De mener, at erhvervsforståelse er helt centralt i de unges afklaringsproces omkring uddannelse og karriere.

Der er ikke tale om en erstatning af de traditionelle og essentielle fag på skemaet, men en integration af erhvervstemaer på tværs af fag. Som en sidegevinst kunne det betyde, at undervisningen blev mere konkret og nærværende for eleverne.

3. AFKLARING Gennem PRAKTISK KENDSKAB

Dream Teamet drømmer om en vejledning, der præsenterer eleverne for flere uddannelser og flere job i form af praktikker i udskolingen. Dream Teamet tror, at eleverne skal prøve forskellige uddannelser i længere stræk, og hvis der er jobs, man ikke kan finde praktik til, skulle det være en mulighed at komme til udlandet.

DREAM TEAMET ANBEFALER

1. Aktiviteter, der afklarer, mere end vejleder
2. Erhvervslivet skal ind på skoleskemaet
3. Afklaring gennem praktisk kendskab
4. Forældrene skal vejledes i uddannelses- og karrieremuligheder
5. Vejlederen skal kende de unge godt
6. Vejledning til den fremtidige karriere.

Vejen til et større erhvervs- og uddannelseskendskab går ifølge Dream Teamet ikke gennem en vejledersamtale, men gennem at prøve tingene selv. Dream Teamet undrer sig over, at man som grundskoleelev ikke skal ud og se og få erfaringer med en lang række muligheder, hvis man ovenfra har ambitioner om, at de unge skal vælge rigtigt første gang.

4. FORÆLDRENE SKAL VEJLEDES I UDDANNELSES- OG KARRIEREMULIGHEDER

Dream Teamet drømmer om en vejledning, der inddrager forældrene. En vejledning, som gør forældrene bevidste om deres rolle i deres børns uddannelsesvalg, og som kan informere forældrene om deres børns uddannelses-, job- og karrieremuligheder.

De unge i Dream Team-tænk tanken har ikke oplevet vejlederens rolle i deres eget valg af uddannelse som særligt stor. Til gengæld ser de forældrene, som havende afgørende indflydelse på valget. Der sker selvfølgelig gennem samtaler med forældrene, men måske i højere grad fordi deres jobs og holdninger til arbejde, udgør børnenes første erfaring med job og karriere.

Hvis man ønsker en vejledning, som skal kunne påvirke de unges valg af uddannelse, må man derfor gå gennem forældrene.

5. VEJLEDEREN SKAL KENDE DE UNGE GODT

Dream Teamet drømmer om vejledere, der kender den enkelte unge indgående. Vejledere, som ikke er styrende, men kan coache de unge til selvindsigt i forhold til, hvilken karriere de drømmer om, hvilke uddannelser, der motiverer dem, og hvilke områder, de har evner inden for. Vejledere, som er tilgængelige og som tager ansvar for at følge de unge i deres afklaringsproces.

Dream Teamet mener langtfra, at vejlederen – den person de kan tale uddannelse og jobmuligheder med – skal udgøre hele vejledningen. Men vejlederen er en vigtig person, og de unge i Dream Teamet mener, at de har mødt deres vejleder for sent i deres skolegang, og at vejlederen ikke rigtig kender det unge menneske, der sidder på den anden side af skrivebordet.

For Dream Teamet betyder det mindre, om vejlederen er på fuld tid, deltid, er intern eller ekstern, eller uddannet det ene eller andet.

6. VEJLEDNING TIL DEN FREMTIDIGE KARRIERE

Dream Teamet drømmer om en vejledning, der også kan tage udgangspunkt i, hvad de unge brænder for, hvilke karrierer de drømmer om, og hvilke jobs de ser sig selv i. Ad den vej kunne der åbne sig nye uddannelsesmuligheder – der giver mulighed for nye drømme ...

At så mange grundskoleelever vælger gymnasiet, skyldes ifølge Dream Teamet bekymringen for at lukke døre. Det er Dream Teamets vurdering, at udskolingseleverne har en dårlig forestilling om, hvad de forskellige uddannelser kan bruges til – hvilke videreuddannelsesmuligheder, man har, og hvilke jobs, man har muligheder for at få.

BAGGRUND: DREAM TEAMETS FORTÆLLINGER OM DERES VALG

De unge i Dream Teamet har interviewet hinanden om, hvordan deres valg af uddannelse er foregået, og hvad de mener, har haft indflydelse på valget. Nedenstående er en sammenskrivning af de vigtigste tendenser på tværs af interviewene.

DE UNGES BAGGRUND OG DENS INDFLYDELSE PÅ DERES UDDANNELSESVALG

Der er ikke overraskende en rimelig klar sammenhæng mellem de unges baggrund – fx deres forældres job og uddannelse – og de unges uddannelsesvalg. Det interessante ligger i detaljen.

Den danske skole er nem

To af de unge har gået i skole i udlandet – den ene på international skole i Portugal, den anden en skole i Tyskland. Begge har en klar opfattelse af, at kravene til eleverne er lavere i Danmark.

Cilie siger: "I Portugal går man i skole fra før 0. klasse til 12. klasse. Der er lange dage, og man siger 'mr.' Og 'mrs.'. Så kom man til Danmark, og havde fri allerede kl. 14. Det var meget let at gå i dansk skole. Og det synes jeg stadig, at det er. Også i gymnasiet."

FORESTILLINGER OM UNGDOMSUDDANNELSE PRÆGER VALGET

Flere af de unge giver udtryk for, at de tidligt har haft et billede af, hvad en ungdomsuddannelse kunne være. Cilie fra eksemplet ovenfor

siger, at man i Portugal går i skole indtil 12. klasse, så det har hun egentlig hele tiden været forberedt på.

Simon, der har gået på en Rudolph Steinerskole, siger: "På Rudolph Steinerskoler er der noget, der hedder en overskole til 12. klasse, og det er det, man tænker, at man gør, når man går på Steinerskole, og det tænkte jeg også. Jeg var glad for at gå der, og jeg kendte ikke andet".

Emad siger: *"Min vejleder sagde, at jeg skulle blive elektriker, men jeg var lidt i tvivl, fordi begge mine søskende havde læst på HF."*

En nærliggende konklusion er, at elevernes forestilling om deres egen uddannelse hænger tæt sammen med den måde, man tænker på uddannelse i nærmiljøet. I og for sig er det ikke overraskende, men det åbner alligevel for tanken om, at hvis man ønsker at påvirke de unges uddannelsesvalg, skal man langt tidligere introducere dem for alternativer til deres forestillinger. Og det er ikke en tanke, der for alvor er udfoldet i den danske skole- og vejledningstradition.

VALGET

Gymnasieeleverne var aldrig i tvivl

Det er helt tydeligt, at de fleste gymnasieelever aldrig for alvor har overvejet andre veje end gymnasiet. De fleste har set noget andet – en STX-elev har fx set en HHX-skole, men man hører ikke efterfølgende, at de var i tvivl.

Flere HHX-elever overvejede kraftigt STX, men valgte HHX enten for at undgå bestemte fag (af en eller anden grund nævner mange biologi) eller fordi de ønsker at gå i en handelsretning. Men fælles for dem er, at de ikke rigtig har overvejet andet end en gymnasial uddannelse, hvilket forklarer, at de selv fremstiller fortællingerne om deres valg som banale.

Mette siger: *"Jeg startede i fjerde klasse på skolen ved Burvej skole i Helsingør, hvor jeg gik til 9. klasse ... og altså – nu går jeg på Helsingør gymnasium. ... Jeg har aldrig været i tvivl om, at jeg skulle i gymnasiet. Det har jeg bare altid bare vidst, jeg skulle. Og hvis jeg havde valgt noget andet, er jeg sikker på, at mine forældre også har støttet mig til det."*

Erhvervsskoleeleverne har truffet et valg uden afklaring

Hvor den største del af gymnasieeleverne aldrig har været i tvivl, forholder det sig anderledes med erhvervsskoleeleverne. De nævner, at de først har truffet deres uddannelsesvalg, da de blev bedt om det.

Nicklas L., der spiller håndbold på eliteniveau, siger: *"Hjernen siger: 'Hvad fanden skal jeg lave?' Hjertet siger 'håndbold'.*

Og han fortsætter: *"Da jeg sad over for vejlederen, vidste jeg egentlig ikke rigtig, hvad jeg skulle, så for at få en større faglig viden og møde nogle andre, så tog jeg 10... I 10. sagde min vejleder: 'Hvad med stuk-katør'? Men det havde jeg prøvet. Det var ikke noget for mig. Så spurgte hun: 'Dyrlæge'? Men det har jeg ikke karaktererne til, og jeg er alt for glad for dyr til at slå dem ihjel. Så sagde hun: 'Mekaniker?' Og så tænkte jeg: Ja, lad os prøve. Jeg begyndte på grundforløbet i Ballerup, og så begyndte det egentlig bare at fange mig. Det gik ret hurtigt. Ind og snakke og så ... bum!"*

Det peger på, at Nicklas har truffet et valg under vejledningssamtalen uden egentlig at have været afklaret. Afklaringen kom efterfølgende.

Emad siger: *"Efter 9. fik min vejleder mig til at tage en elektrikeruddannelse, selvom jeg ikke havde lyst."*

Igen et valg, der er blevet truffet under vejledningssamtalen. Det viste sig at være et forkert valg. Emad stoppede, startede på HF, stoppede også der for at gå i lære som pladesmed.

En anden Nicklas – Nicklas A. – går i dag i gymnasiet, selvom hans vejleder frarådede ham at gå i gymnasiet. Hun mente, at det ville blive for svært.

Han siger: *"Så dér i 6.-7. klasse begyndte jeg at interessere mig for at lave mad, og jeg tænkte, at det godt kunne være noget der indenfor, at jeg skulle arbejde med i fremtiden. Men jeg fandt ud af, at jeg hellere bare ville lave det i fritiden. Så tænkte jeg, at jeg måske hellere skulle lave noget kreativt, og nu tænker jeg, at det skal være noget inden for medieverdenen."*

Om vejledningssamtalen siger han: *"Min vejleder vidste ikke helt, om jeg havde de nødvendige kompetencer til at gå gymnasiet. Jeg havde nogle dårlige karakterer, men jeg vidste overhovedet ikke, hvilken erhvervsuddannelse jeg skulle tage, jeg tænkte: Gymnasiet – det SKAL jeg!"*

Nicklas var afklaret inden samtalen med sin vejleder. Han havde startet sin valgproces i 6.-7. klasse, og han VILLE i gymnasiet. Han havde brugt 10. klasse til at finde ud af, hvad han skulle (noget med medier), og trods vejlederens forsøg på at overtale ham til noget andet, fastholdt han sit valg.

For det første er det interessant, at gymnasieeleverne er så afklarede og erhvervsskoleeleverne så uafklarede. For det andet indikerer ovenstående eksempler, at uddannelsesvalget for de uafklarede elever, er et lotteri, hvor eleverne vælger en tilfældig uddannelse, famler sig frem og håber det bedste.

Dream Team-projektet har involveret Center for ungdomsforskning i et forsknings- og udviklingsprojekt, der netop skal afdække, hvordan de unges valg sker. Det kunne være interessant at få be- eller afkræftet ovenstående påstand.

SAMARBEJDE MED DREAM TEAMET

Dream Team-tænketa-ken vil gerne understøtte udviklingen af ungdoms-uddannelserne.

Dream Teamet kan anvendes som rådgivende panel, hvis en uddannelsesinstitution har brug for de unges stemme omkring et relevant emne.

Dream Teamet har desuden mulighed for at indgå i og medfinansiere konkrete uddannelsesfor-søg, hvis de understøtter Dream Teamets dags-orden om at indtænke de unges holdninger og meninger i udviklingen af uddannelserne.

Dream Teamet kontaktes gennem projektleder David Meinke, tlf. 21 34 33 56, david.meinke@regionh.dk

Region Hovedstaden

Kongens Vænge 2
3400 Hillerød

Telefon: 38 66 50 00

E-mail: regionh@regionh.dk

www.regionh.dk

**Region
Hovedstaden**